

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 34.

У НОВОМ САДУ 20. АВГУСТА 1887.

ГОД. III.

НА СТРАНПУТИЦИ.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

НАПИСАО МИЛУТИН ЈАКШИЋ.

(Свршетак.)

XVI.

Трагичну судбину Младенову и тај губитак и жртву ожалио је својим нежним срцем и млади свештеник Сумраковачки, поп Милош. Но то не беше њему првина; његово је срце оплакало сваки већи губитак у своме стаду. Радо је он сносио свој усуд: да се с радоснима радује а с тужнима плаче.

Кад је ишао за погребом, био је необично потресен. Било је нешто ново, још не виђено и не чувено у Сумраковцу, што је сва срца присутних јако потресало, и што је на тужна и озбиљна лица измало зрачак наде и радости.

Том тужном приликом први пут је опојало самртника новоосновано певачко друштво, што га је руководио вредни сеоски учитељ.

У самарици изгубљена нада младога, драгоценог живота; — у вољној дружини клице нове тако племените установе. Много се око од суза засветлило.

Колико пута је поп Милош слушао дивне стихире о опелу и сад по стоти пут дивно се њиховој дубљини. Како силно потреса душу оно велико свјати боже... Ту му се чињаше изражена и неописана туга и нада на милост Божју, а она дигнута висина брујаше му као неки очајни протест, који се опет губи у тузи и обраћању милости вечног сведржитеља.

Понда каква сила песничког осећања лежаше у Дамаскиновим стихирама, што их је мало час појао.

Задуби се у мисли о тим несравњеним песмама, о чудном постанку њихову, и живо му изађе пред очи судбина њихова песника, коју је други знаменити песник живо опевао.

Он је ту судбину довео у везу с мислима, које су га последњих дана и баш у овај мах занимале.

Ево онога, што је о томе читао, а што му је у тај мах душу са свим обузелo:

У покороном граду Дамаску, између свих Хришћана, јединога Јована миловаше Калифа: сваки дан га дариваше и одликоваше. Њега бејаше поставио за управитеља граду; с њим једним сеђаше напредо разговарајући се о суду и о управи у држави. Дворови управитељеви беху окружени мирисним баштама; изнутра сјајни, бејашу оплаћени ћирибаром и намештени сваком згодом и лепотом. Када би, у подне, припекла дневна жега, онда господара у дворовима заклањају дебеле свилене завесе, а у купатице његове шибају дању и ноћу дебели кључеви студене воде...

Али од Јована бежи мир. Он је свакад брижан и зловољан; није он тим путем мислио ићи; срећан би био и у сиромаштини, само кад би могао у густој тишини, у пустињи, у самоћи, заборавивши ову дворску вреву, сав свој живот посветити труду, молитви и певању.

А дотле се већ више пута чуо његов речити глас против луде јереси, која бејаше устала на вештину, на иконе. И жестоко се с њом борио он. Од Дамаска до Цариграда Јован се био давно прочуо као борац за част икона, као заштитник уметности.

Врева и сјај узнемирују га сад, на њих се не може никако да навикне. И, у тешкој бризи, лица невесела, Јован уђе једном у двор Калифи и рече:

— Господару, вољан буди на беседи! Овај мој чин, моје достојанство, све благо ово, сила и власт, мени је терет, мени је чемер, а не сласт. Позван на другу страну ја народом не могу управљати; ја сам рођен да певам, да вољном својом речју славим Бога. Међу господом и великашима једини сам ја свакад пун туге и зловоље; и кад се гости и весели, срце

је моје хладно; њега некуд зову неки други гласи. Гласима тима не могу да се одупрем ја. Него ме пусти, господару; пусти ме да дишем и да певам по вољи својој!

Калифа задржаваше Јована, драгог управника чувенога града свога Дамаска, нудећи му још више славе и власти и половину царства свога.

А смерни Јован одговори на то:

— Велики дар твој, о господару, не треба певцу: он само жуди да служи творцу своме; у души му је незнани свет, виши од престола, дражи од порфире; све, што друге привлачи: богатство, сила, слава, част, свега је тога обилно у свету оном; сва блага природина: пустиња бескрајне даљине, високих планина плави облици; заљуљаног мора пенушави вали; земља, сунце, месец и ројеви звезда на високим небесима, све је то само одблесак тајних красота, које вечито гледа душа избраникова! О, веруј ми, господару, да се ничим закупити не може онај, коме је приступан овај чудни свет; коме је Господ допустио загледати у то тајнено творило, где кипте праслике свим тварима и где без престанка трепере творачке силе, те њихов свечани јек звучи певцу у беседи његовој. О, пусти ме, Калифо, да дахнем, и да запојем по вољи својој!

И рече му на то Калифа:

— Ја виђу да власти немам угушити ту жељу у грудима твојим. Певче! вољан си. Иди куда те зове судбина твоја!“ —

И оде Јован у самостан, а пустињаци из потока Кедронскога радосно дочекаше брата из далека, који се прославио био разглашавајући мрак иконоборачки и штитећи свете иконе.

— У њега је велика вера и велики дар, али опет мора проћи кроз искушење. Ко од вас хоће учитељ и духовник њему да буде? — тако рече игуман самостана на потоку Кедронском.

Редови духовника заљуљаше се. Старци к земљи оборише седе главе своје и овако рекоше:

„Добро нам дошао тај славни војник божји; али ко је овде достојан њему бити учитељ, њему, који око себе разлива видело истине? Зар тога да ми почнемо учити из почетка?“

А из гомиле изађе један брат, испосник, оштра погледа, на певцу опорочено рече:

„Наше је постити и молити се; друге службе ми не познајемо. Ако хоћеш мој ученик да будеш, ја ћу се примити, да ти будем учитељ; тек онда мораш отурити све залудне мисли; то доколичко певаће ти, певче, мораш победити постом! На уста удари печат мучања, испуни душу своју молитвом и тугом, — ето, то ти је мој устав, ако хоћеш да си искушеник!“

Неочекивана пресуда као гром паде усред мирнога збора. Певац оборено очи к земљи, а сухе образе његове попало страшно бледило. И дуго стојаше тако непомишно, и као да за одговор не имаше снаге. Понда рече:

„Све силе, све мисли ја сам једној сврси посветио: хвалити и славити творца песмама. Ти ми велиш, да треба мучати и туговати. Е, твојој вољи, оче, ево се покоравам. Срце моје не ће више заиграти од весеља, а уста ће моја затворити печат ћутања... А зар си се ти ту крило, о велико самопрегорење, које сам толико пута у молитви Богу одрицао? Сва радост, сва сласт моја бејаше певање, и Господ ми баш певање изабра себи за жртву!... О настаните од сад дани ћутања! С Богом, даре мој! Попадај прашино по гулама мојим! А у грудима заљуљани гласи, замрите сви на уснама мојим! Умукните за навек мојих песама јасни звуци! Угину, о животе, охлади се, моја топла крви! Само ми светли ти, љубави небесна! О, Господе мој, опрости овај последњи уздах, последњи отпор бонога ми срца!... Свршило се. Таласи мрака наваљују; вид се гаси; крв се стињава — свему је крај! Из света гласова у свет неми сада слази к вама развенчани певац!“

*

Једном седи он пред својом пештером, у којој је сахранио заносе радних сила својих, и, заклонивши очи руком, послушује, какви му гласи долазе изнутра. У тај мах к њему, тако невеселу, допаде пустињик, паде на колена и завика:

— Помагај, Јоване, да си ми по Богу брат! Брат ми рођени умре на пречац; хтео бих га братски ожалити, али ми очи немају суза: све се слиле око срца мога! Једини ти можеш ми помоћи. Напиши ми песму од запевке; напиши ми песму на укуп милом брату моме, како бих, ојађеник, слушајући њу, могао плакати, те би се зар и туга моја разблажила!

Јован га кротко погледа, на му одговори:

— Зар не знаш, брате драги, на какав сам се устав заветовао ја? Старац мој, наставник мој, на песме је моје ставио печат мучања.

Опет му се моли тужни брат, говорећи:

— Старац није овде; отишао је на цела три дана: док се он врати, ми ћемо сахранити брата мога. Душом те мојом заклињем, дај утехе мојој бескрајној тузи!

Кад га Јован одби и овај пут, пустињик овако рече:

— А да си ти телесни лекар, а ја да умирем од туге, зар ми ни тада не би помогао? Зар не ћеш одговарати Богу, ако данас пресвиснем од жалости?

Говорећи тако, он већ љуљаше мекано срце Дамаскиново. Пун своје туге, певац се сажали и над туђом тугом. Као црни облак сиђе сад на њега задахнуће. С молитвом уђе у пештеру, где послушном руком махну и написа, што му се причуло.

Бог не милује силу и притисак над вољном мишљу; рођена у души слободна мисао ни у оквима пеће да умре.

Зар ти, кратковидче, одиста мислиш оковати своје мисли? Зар се уздаш силом уништити у себи живе звуке?

С ливанских висина, где се бели прелетњи снег, зар се може задржати бурни ветар, да не лети у просторе пустињске?

Или ће вода у потоцима кад год потећи на више, к својим изворима? Или ће се сунце на истоку изишавши, од пола дана вратити на зад?

Потмули јек звона рано огласи долину. Покојника донеше у цркву. Духовници почеше жалосно опело. Свеће цркву осветлиле, а певац, с обореним к земљи очима, стоји и пева песме од растанка. Монаси сви скупа помажу му:

„Која сладост у животу није помешана с тугом? Која ли слава на земљи стоји непроменита? Зар није све од сенке слабије, све од сна варљивије? За тренут ока све то смрт одузме. Него, о Христе, у видеало од лица својега а у насладу од своје красоте, као човекољубац, прими овога, којег си, ето, изабрао!

„Куку мени, како се мучи душа, кад се лучи од тела! Куку, колико тада плаче, и нигде никога да јој помогне! К анђелима диже очи, и моли се, али узалуд; к људма пружа руке, али нигде помагача! С тога, мила браћо, промисливши, како нам је живот кратак, просимо у Христа преминуломе покоја, а душама нашим велике милости!

„Све је људско сама таштина, што год не остаје човеку по смрти: не остаје му богатство, нити слави с њим слава: јер чим смрт дође, то све прође. С тога да завичемо Христу бесамртном: Преминулога између нас упокој, где оно бораве сви, који се веселе!

„Где је оно, за чим свет толико жуди? Где ли је прелавна варљива машта? Где је злато и сребро; где ли су множине слуга и врева? Све је то као, све пепео, све је сенка! Него ходите да запознајемо бесамртном цару: Господе, вечного блага својега удостој овога, којег си одазвао између нас и насели га у вечито младо твоје блаженство!

„Сетих се пророка, који виче: „Та ја сам прах и пепео!“ А за тим погледах по гробљу и, видећи голе кости, рекох: „Па ко је овде цар, ко ли војник; ко је богаташ, ко ли сиромаш; ко је праведник, ко ли грешник? — О, господе, упокој с праведницима слугу свога!

„Постање моје, и биће моје, бејаше твоја творачка заповест. Јер, кад си хтео створити ме жива од невидљива и видљива вештаства, ти си од земље саздао тело моје, а душу си ми дао божанским својим и животворним дахом. За то, Христе, упокој слугу својега онде, где се вечито живи, и где су настањени праведници!

„По својој слици и прилици саздао си у почетку човека, и поставио си га у рај да влада твојим тварима; али завист ђавоља њега превари; он окуси од забрањенога плода, и поста преступник твојих заповести. За то си га осудио, господе, да се врати у земљу, од које је узет, и да моли за покој!

„Плачем и јецам, кад помислим о смрти, и кад видим, да у гробљу лежи, по Божјој слици и прилици саздана наша красота! Ох, како је наказна, како је ружна и без обличја! Да чуднога чуда! Каква ово тајна би с нама? Како се дадосмо трулежи? Како се удружисмо са смрћу? Е одиста је то Божја заповест, као што је и писано. Он нека би и преминуломе дао покој!“

Тако Јован пева с монасима, а међу њих руни неочекивани гост. То беше оштри и опори Јованов духовник. Лица озбиљна, старац поносито подиже своју главу и рече:

„Зар ти тако, певче, почитујеш и држиш моје заповести? Кад пред нама лежи братски прах, онда треба плакати а не певати! Одлази, недостојни испосниче! Међу стенама нашим теби места нема!“

Страшном речју скрушен, кривац припаде к ногама старчевим:

„Опрости, о оче, повика он: — сам не знам, како преступних заповест твоју! У мени звучаше немукли глас и у недољивој муци срца мога, преко воље моје, издреше на поље звуци, и песма се ето поли! И ноге старцу он грли и целива. Прости ми ову кривицу, о оче мој!

Али отац не зна, што је кајање; он Јовану овако одговара:

„Бежи одавде, певче! Види се, да још и сада охолост светска живи у грудима твојим! Иди из ћељлија наших; не скврњавај ове пустиње!

По лаври пролете страшни глас: збуни се скуп пустињика. Жалост испуни сва срца, и сви одоше сломки молити за њега.

Али игуман, као хладна стена, не да се умолити. „Ако се истински каје, може јепитимијом купити опроштај. Ето нека узме лопату и метлу, нека чисти сваку нечистоћу у прљавој авлији ове лавре. Смиривши дух свој, нека непокорном руком свуда диже блато и сваки други нанос.“

Старчева реч допре до Јована; сазнавши услове јепитимији, певац се жури, да њоме заглади погрешку своју: радо прима и врши нечувену заповест. Место забуне и туге, на лицу се његову сија радост. Без речи узе лопату у руке певац Христов

и, не мислећи о опроштењу, трпи радо унижење Бога ради!

*

Сунце је село, сутон на земљу пао; у долини је мрак и тишина. Звезде трепте и месец се тихо диже изнад пустиње. Духовник потресен, сам самцит, уђе у своју пештеру; све спава; месечином посребрен, види се сухи поток; над њим из мрака овде онде штрче стрмене стене; али старцу срце не вуку мирне слике из природе; оно је умрло за живот; погнувши своје опоро чело, он, туђ свету, туђ браћи, паде ничке пред распећем Христовим. У праšину леже његова седа глава; и смрт зове себи у помоћ; шапће само неразговорне речи, и каменом се бије у прси. Дуго, дуго метанисао је он, дуго је дуго смрт призивао. Најпослед, изнемогавши, паде нем на земљу, и ту му се причини чудна причина:

На један мах рашири се пустињска сутеска; слатки мириси разлише се по ваздуху, и с невидљивих висина у пештеру слете чудна светлост. У трепетним лучама те светлости, звезданом хаљином одевена, јави се пресвета Дева, са заспалом одојчетом на рукама. У тој чудној светлости сија се њено небеско кротко лице. — За што ти гониш Јована? упита она пустињска: — његови су молитвени звуци као небесни гласи на земљи, у послушна срца текли, видајући свуда тугу и јаде? За што си ти, старче, затворио тај силни извор, који би сав свет напојио лековитом водом? Зар је благодат живота Господ послао својим створењима за то, да бескорисним испаштањем себе муче и убијају? Господ је природи дао обиље, а брзим рекама ток; он је облацима даровао летење, земљи цвеће, а тигама крила. За што си, дакле, певцу живу беседу оковао својом тешком заповешћу? Пусти нека тече, као река, беседа његова; нека мисли његове, као благи дажд, росе животну долину! Остави земљи њено цвеће! Остави Дамаскину његово певање!

Дева, за тим, одлете у облаке; зора се јави из магле. Ево устаје потресени старац; зове и тражи Јована; грли га, и беседи му овако:

— О, сине смерности Христове, душом сам те тек сад разумео! Од сад опет можеш певати по вољи! Отвори своја пророчанска уста; гоњење је твоје довршено. У име господина Христа изливај, певче, света задахнућа! А мени опрости, о чедо моје, што сам вољној беседи твојој био сметња по незнању своме!

Зар овај аскета пустињак — тако мишљаше поп Милош — не беше у души својој назарен? Али ево мрак заблуде спаде му с очију.

О заблудели људи, лепа је ваша тежња добру. Заносна је ваша преданост Богу, извору сваке твари. Али опет зар не осећате у грудима својим празнину и пустош? Зар не осећате, да сте сврнули са правог пута речи божје и да ходите странпутицом? За што се поведосте за занесењацима или за варалицама или пустоловима? . . . За што су вам очи угагле а лица као попијена? Зар је туга и мучење онај смер, који је вечна мудрост и љубав одредила слабоме сину земље и неба? Не, није, јер онда не би било мудрости и не би било љубави . . . Ваша вера у Бога је силна, ал ви изгубисте веру у саме себе и у истинитост чувстава ваших. Ви не чујете онога гласа, што вапије у вама за радошћу и лепотама животним. Ви не осећате у себи оне силне струје, којом струји кроз вас дух речи материне и дух народа вашег и дух старе вере ваше и дух хиљаде успомена ваших на живот. Ви се одрекосте онога, чега се нико не може одрећи, ви хоћете да умртвите у себи оно, што се не може нигда умртвити... Или зар хоћете да задржите поток горски у току његову и да сатрете цвеће у божјој природи и отмете дузи шаренило њено и славују песму? Не, и ако задржите поток, и сатрете цвеће, али не ћете задржати крви у жилама својим и не ћете сатрти у оку своје угодности, што ју рађа лепота, чији је творца дух божји и дух човечји. Јесте, ја напред осећам, како вам с очију силази мрак заблуде и ви увиђате, да је живот добар дар а не дар рђав, и несрећа и мучење. И ви ћете опет с радошћу пригрлити тај дар и развијаћете га и напредоваћете у њему . . .

То духовно виђење унапред утешило је и надом окрепило младог свештеника. Па ипак га је мучио тај застој. Није ли застој назадак? Сме ли се стајати, кад цео свет јури у напред. А јасно му беше, да с тим кривим погледом на свет не може се стизати култура напреднијих народа, јер пасивност је запрека сваком напретку.

Понда узе дубље размишљати о самој напретку по једног народа и читавог човечанства. Каквим правцем иде тај напредак? Да ли је његово име само обмана, а пут његов вечито окретање по обиму круга или подобно морском таласу, који се час диже час спушта, а просечна равнина остаје увек иста? Или је најпослед тај пут сличан путу реке, која кривуда свакојако, па се где где и враћа, а најпослед ипак доспева и спаја се са својом прамајком, морском пучином? Ово последње сравњење учинило му се најистинитије.

Уз пут, кад се враћао, пало му је око на једног копача, који је са сигуром стао уз једну јабуку, па

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

замахнуо, да је одсече, а ипак застао и предомишља се, јер види на њој доста пута и лишња и цвета. Но прв јој се дубоко у стабло увукао, а сухе гране прете, да ће се цело дрво осушити. Копач никако да се одлучи. Понда одбаца сикиру, и узне тестеру

и маказе и посече сухо грање, и пође водити црве и таманити црвоточину.

Та му је слика дала повода, да размишља, је ли његов народ сличан томе дрвету, и ако је, ко да то дрво креше и лечи од црвоточине?

ЗА ДУКАТ И ЦВАНЦИК.

ЗГОДИЦА ИЗ СЕОСКОГ ЖИВОТА У СРБИЈИ.

ИЗ ЗАПИСАКА † СВ. С. УБАВКИТА.

Године 1876., баш у почетку месеца Марта, враћао сам се из Ваљева у Београд, злим удесом: *per pedes apostolorum*, као што је то обично у Ђака, који немају богатих родитеља. Време беше као обично што је у Марту: час лепо, час ружно, час хладно, час топло. Изјутра, кад смо се из Ваљева кренули — било нас је тројица — беше прилично хладно, а већ око десет сахата грејало је сунце, као да је Мај, те и оно мало снега нестаде, чим до њега допреше топли сунчани зраци. Путем ме ништа није занимало, јер, како је изјутра, кад смо пошли, било доста хладно те су нам зуби цвекотали од зиме, то смо се журили да што пре стигнемо у прву механу, да се откравимо и огрејемо. Но при свем том, ја сам ипак неколико пута слетио у јендек, да узберем дивни цветак јагорчике, који се као нов дукат изнад снега сијао, а снега је још помало било по јендецима и јападама. Ој боже, како ли сам се радовао првим знацима пролећа, првим знацима оних бујних биљака, које ће кроз два три месеца испунити ова благословена поља српска, те им дати онај дивни и величанствени изглед! Тим мислима занет и не спазих, да смо се већ приближили к механи, док ми се случајно не оте поглед те спазих механу. Сад ми већ није било ни хладно, јер је сунце већ читаво копље одскочило било...

Стигосмо пред механу. На пољу не беше никог. Уђемо унутра и зачудимо се, кад виде смо, да је пуна пунцата сељака. Некако се баш скоро вратили с границе, па се сада скупили око стола, пију и један другом причају, како је где било, где се ко борио... обичне ратне успомене. Говоре сви, те им не можеш ухватити тачна рачуна шта говоре. Кад смо нас троје ушли у механу, нико нас није ни спазео, сви су били заузети својим послом. Весели Цинцарин, механџија, са још једним момком, узврпољили се па не знају куд ће пре,

а све се боје, да ко не оде не плативши, што је попио. Прелетим погледом преко столова и застанем на једном столу, који беше у дну механе. Око тог је стола седело неколико сељака. Међу њима био и један старац, сед, као овца бео, сакат, обучен на двоје на троје; а мало по даље од њега стајао је момак, обучен скромно, смеран и, по изгледу, рекао бих да нема више од шеснаест година, а јамачно ће му бити мало и више. Остали сељаци, што су били око тога стола, одевени су отмено, газдински, види се, да су то први домаћини у селу. Нешто су говорили, махали рукама, климали главом, правили неке чудновате изразе на лицу, дизали и спуштали обрве, а сви гледали у старца и оног момка, што близу њега стоји. Ти њихови покрети и изрази лица пробуде у мени радозналост, те им се приближим и седнем близу њих.

— Ама за бога, чича-Филипе, освести се мало, па гледај да се доканчамо, — рећи ће му један од оних сељака, што су с њим седели.

Стари чича Филип само је уздисао, а по каткад му и која суза ороси остарело и смежурано лице.

— Немој се ти, чича-Филипе, — рећи ће други сељак, — по богу, детињити. Јован је добро момче, таман спрам Анђе. Ето, још ће годину две бити у газда-Пантелије, па ће после, мало од зараде, мало ћемо му и ми помоћи, те ће и он моћи кућу скућити, и тебе стара хранити, да се више не потуцаш по ва шарима и саборима.

— Знам, знам, — зајеца Филип, — али моја Анђа није требала тако да ради. Зар ја толике муке по свету видио ње ради, а она тако...

У том дотрчи Цинцарин, па се тобоже обрегне:

— Зар си још некемо пити алвалук, а, младозено, голубрадо момце?

Неко, тамо на другом крају, лупну о сто

и викну: »Хеј мејанџија!« а Цинцарин одјури да послужи свога госта...

— Мани више комендије, чича-Филипе, — рећи ће опет један од сељака, — него ти лепо прими овај дукат, па нек им је сретно, кад се већ замиловали.

— Де, де, чича-Филипе, повикаше остали сељаци, — шта се вас дан устежеш...

— Ама што она мене да не пита, — проговори тихим гласом чича Филип, — него му без мог знања да...

— Па, за бога, чича-Филипе, деца се бегенисала, па сад шта је ту је, — рећи ће газда Пантелија — а м'нишеш ли ти штогод моме Јовану.

Чича Филип мало поћута, па онда тихим и мирним гласом рече: ја, вала, газда-Пантелија, не манишем му баш ич; ама...

— Нема ту ама, — повика газда Пантелија — него ти, чича-Филипе, прими овај дукат у злату, па нек је сретно...

— Узми, узми, чича-Филипе, — повикаше сељаци, — а ти, Јоване, дед' чича-Филипа у руку...

— Па мало је то за моју Анђу, мало — снебива се чича Филип.

— Вала, чича Филипе, доста ти је — рекоше сељаци.

Чича Филип ућута и после подужег премишљања склони се на речи својих сељака па рече:

— Е, нека им је сретно и дуговечно, али бар још један цванџик кад би могло бити...

— Нека буде и то, — повикаше сељаци, — само да се сврши.

Стари чича Филип пружи руку Јовану, а овај скиде капу те старца у руку; а на то сви

они око стола као из једног грла викнуше: — е, нек је сретно, нек је сретно и дуговечно, Бог д'о. Деде сад алвалук да пијемо!

Газда Пантелија извади још цванџик, те дукат и цванџик даде чича-Филипу, као обележје девојци. па се онда сви с чича-Филипом пољубише.

Цинцарин, чим чује ову грају, одмах дотрчи и по његовски честита као бејаги, па ни пет ни девет, него одмах:

— Сад оком донесем два три ока вино?

— Не, не, — рече чича Филип, — мени донеси чокањ ракије, а овима овде једну оку вина.

Цинцарин климну главом и незадовољан оволиком поруцбином промрља нешто кроз зубе и оде те донесе чокањ ракије и оку вина...

Затим газда Пантелија нагласи, како би сад требало написати неко »свидјетелство«, због испита, јер их поп неће испитати друкчије.

— Радите шта знате, отресе се чича Филип: — али ко ће да поручи мојој Анђи да дође кући, да се видимо?

— Ја ћу то све наредити, — вели газда Пантелија, — него да ми свидјетелство напишемо. Хеј, мејанџија, пошљидер, бога ти, момка до учитеља, нек му каже, да сам га ја нешто звао, да дође часком; и донесиде, ако имаш, хартије, мастила и перо...

Момак оде по учитеља, а механџија донесе неке пенџерлије артије, којом сељаци лепе пенџере; оно јадно мастило бог зна од када је, већ га и бућ попала, ... а о перету да и не говорим...

Ми се дигосмо, платисмо кафу и ракију, па продужисмо пут Београда...

Саопштио Мил С. Убавкић.

СЕОСКИ ЧАКАНАЦ.

Е П О С У Ч Е Т И Р П Е С М Е.

(ПЕТЕФИ.)

ДРУГА ПЕСМА.

а прекрасној хумци, романтичној врло,
Са западне стране убавог сеоца,
Од куда се са свим лепо видет' може
Сеоска прашина и дебело блато
— Већ какво је време —

Кô што рекох, селу са западне стране,
Окружена чкаљем, копривом и аптом
А и другим таким екзотичним биљем,
Стоји крчма красна, коју својом зове

По божјој милости, а и по вредноћи
Свог покојног мужа (бог да ми га 'прости)
Срамежљива Соса — к'о што су је звали
Велики и мали.

Ох, лиро моја, божански даре,

Протумачи свима, од куда то име.

Ај каква је дивна срамежљива Соса!

(Сакрила би с' од ње загоркиња вила!)

На округлом лицу, на пуном месецу,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Које красе само педес'т и пет лета
 Као рујна зора руменило сија.
 Ето, сада знате, од куда јој име.
 Има их до душе — то су завидљивци —
 Што су тако смели, да говоре јавно,
 Како румѣн зоре на Сосину лицу
 Ниј' зламеће стида и срамежљивости,
 Већ је лишце њено обакарисано
 Од силнога вина, што га је попила.
 Но ал ја вам кажем — то су сплетке само,
 Јер госпођа Соса и не пије вино
 Већ у себе лева.
 П'онда се још нађе, ко је кудит' може.
 Сахрани вас боже поганих језика,
 Јер пред њима нема светиње на земљи;
 Најбистрију воду невиности чисте
 Могу да замуће.
 Бацају се блатом на све што је светло
 Ал' постојте мало, куда сте надале,
 Ох таљиге брзе маште усијане!
 Вратимо се Соси и чарима њеним,
 Што је красе ево педес'т и пет лета.
 Ах, дивна је Соса!
 Као од турчинка оплетени венац,
 Ил сјај од месеца, што но се одбија
 Од копља убојна у ноћног стражара!
 Ето због те њене чрезвичајне дражи
 У крчму је њену долазио сваки,
 И то тако тачно, савесно и ревно,
 Да у другу крчму нико не завирну.
 До душе то морам искрено вам рећи,
 Друге крчме није у селу ни било.
 Ћ њој се дакле стиц'о народ из свег села,
 Особито јоште недељом по подне.
 Ту се пило својски и веселило се,
 О разласку нико ни да би спомен'о,
 Док кишбирова не би на знање им дао
 Речитошћу дивном, с палицом у руци,
 Да ј' саветно веће једном ићи кући.

И данас је тако у крчми код Сосе.
 Служба божја прошла а народ се куни
 Ода свију страна јатомице спеша
 Срамежљивој Соси.
 Е тако се купе обади на марву,
 Што на пољу тамо на лединах пасе,
 Кад прижеже сунце лети око подне.
 Ту вам је био посред гостију
 Сеоски певац мекога срца
 Са својим сувим грлом
 И наступом страшним љубави презјелне.
 Њега је то јест срамежљива Соса
 Чарима својим опчинила тако,

Да му је љубав срдашце гризла,
 Као што рђа усирене крви
 Нагриза наше палице оловне,
 Којима се 'нако братски милујемо,
 Када време дође бират' општинаре.
 Ко би се дакле чудио туде,
 Што он једним оком, зрцалом душевним
 Гледа на дно чаши, пуној рујна вина,
 А са другим пиљи, к'о маче у жижак,
 У дражесно лице срамежљиве Сосе.

Није ту богме фалити смео
 Ни господар Крпа, пријатељ мира,
 Чизмарског заната вештак увенчани,
 Који поред тога има и диплому.
 Па каквог је Крпа стаса и узраста!
 Мал' те није био управо толики,
 Кол'ки су му мрки зашиљени брци.
 Поред њега седи, суче рујно вино
 Клатновићу брале, звонар светог храма,
 Пијаница стара а срца подмукла.
 Кад господар Крпа брижљиво запита:
 „Где то мора бити наш пријатељ Главаш?“
 Клатновић му на то 'вако одговара:
 „Сад већ где је, да је, само овде није,
 А данаске тешко да ће ту и бити.“
 И кад рече ове тајанствене речи,
 Сатански му с' осмех осу по уснама.
 А господар Крпа седео је немо
 На звонара гледну чудноватим гледом,
 Од прилике 'нако, к'о што гледат' уме
 Смртни човек, када што год не разуме.
 Било је ту јоште разних других лица,
 Што седели тамо покрај добра винца.

У томе се врата разјачише широм,
 Баш као и уста у сеоског певца,
 Кад свете стихире за певницом поје.
 Каква ли то беше делија незнана,
 Што отвори врата тако из ненада?
 Ако човек може вероват' предању,
 То је био главом Коњевићу Паја,
 Што попине коње онако тимари,
 Да им на далеко нећеш наћи пара.
 За њиме се дала дружина избрана:
 Зрикави егедуш, Ђорави тамбураш,
 Крај њих двоје бегеш шантави егуца.
 У младости беху сви троје ковачи,
 Чекићем су тешким по наковњу били,
 А кад им се једном коват' додијало,
 Сви троје се онда вештини одали,
 И не само да су у том прокопсали,
 Већ лаврови венци неувеле славе
 Огитише њине не баш плаве главе.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Зрикави егедуш, Ђорави тамбураш
И шаптави бегеш на врх пећке сели
Уживајућ' тамо комоцију дивну.
У томе је јунак Коњевићу Паја
На сред собе стао на прозбори 'вако
Речитошћу дивном далеко познатом:
„Крчмарице, вина!“
Схватила је Соса те виспрене речи
Па поскочи брзо на ноге лагане,
Да јој мили гости дуго не чекају.
Када је витез Коњевић Паја
Велики бокал принео к устма
И један гутљај умерен срки'о
(Управо тол'ко, да би доста било
Да пет шест кртина излијеш из руна)
Погледа горе на врх пећи тамо
Те оваким речма пунима значаја
Оптерети лаке таљиге ваздушне:
„Де посвирај, Петко, стотину ти вера,
Дошла ми је воља да протерам кера.“
А Петко се није дуго промишљав'о,
Већер зрикну само на своје ортаке;
Брзо сваки своју удесио свирку.
Јој, какви су били умилни им гласи!
Та ме свирка сећа мојега детињства,
Најлепшега доба у животу моме,
Као сад да гледим, како сам се игр'о,
Ја и брат ми млађи са кучетом нашим:
Брат вуче на једну, ја на другу страну,
Те тако ти дође богме до кикања.
Па шта ј' онда било? — Ето то је било:
На ту нашу вику дође отац с прутом
Те нам обадвома добро тур испраши.
У том смо куче пустили из руке
Ал ја му стадох баш на врх репа.
Кад смо нас троје дерати се стали,
Тешко да је и то лепше могло бити
Нег умилна свирка наша три вештака.
Чим зачуше свирку у Сосиној сали,
Подиже се листом, што за игру беше,
Да подскоче мало, да их жеља мине.
Први, што је петом лупио о пету,
Беше главом витез Коњевићу Паја,
Што пошине коње онако тимари,
Да им на далеко пећеш наћи пара.
За њим се повела сва момчад остала.
Довукоше нежно неколико цура,
Што су на сокаку пред прозори биле
И чекале жудно, да засвира банда,
Јер за игром давно табани их сврбе.
Кад зачуше звуке божанствене свирке,
У заносу вељем поскакиват' стали,
Као кад се ко год бунике наруча.

Па како су сложено погом ударали!
Управо 'нако, к'о што кадгод чује
Часни отац попа, кад задубљен чита
Књиге староставне и библију свету.
И на коју лупу часни отац попа
Обично овако примјечање чини:
„Ох, тај Паја нема ни бога ни душе!
Скинуо је опет канџију са клина
Па ми ено шиба ту кукавну марву.“
Докле су ови важни догађаји
Богатили историју света,
На среди крчме, свету на видуку:
Господар Крпа, пријатељ мира
И с њиме звонар Клатновић подмукли
Седили за столом у једном буцаку.
Седили су па су пили вино.
Сеоски певац мекога срца
Још једнако пиљи заљубљеним гледом
У дражесно лице срамежљиве Сосе
И у чари њене од педес'т пет лета.
Лице му је било огледало душе,
Видело му с', да се нешто бори, ломи,
Хтео би и не би,
Или боље рећи: он би нешто хтео,
Само кад би смео.
Кад Клатновић, звонар подмуклога срца,
Опази на лицу мекосрдног певца,
Како се премишља и нема куражи,
Довуче с' до њега и за добро нађе
Оваке му смеле прозборити речи,
Којима је певца обадрити хтео.
Зборио је тихо, да се једва чуло,
Баш као што збори шаптало на бини
Гдено приказивљу глумице и глумци
Шаљиве игре а и трагедије,
Лакрдије и још игре са певањем
А и разне друге томе сродне ствари,
У чем свако ужива, који за то мари:
„О господар-певче;
Ево зађе сунце
И сутон се хвата,
П'онда и ноћ ту је;
Већ пиљићи лежу
И гуске и врашци
А плод нашег плана, смишљеног вештачки,
Никако да сазре.
Промислите добро, ох господар-певче,
А не само 'нако овлаш, к'о од беде,
'Вако згодан тренут да се план изврши,
Право да вам кажем, тек столећа дају.
За то треба таке избране тренутке
Предострожан човек паметно да штеди,
К'о што штеди речи наш господар биров,

Та старина мудра.
 Напред дакле, да нам тренут не исклизи,
 Као што исклизи по где који пут риба
 Из руке рибару,
 Кад је, звекан један, невешто ухвати.
 На посао дакле,
 Ох господар-певче,
 — Сада ил' никада!
 На што да вам груди и срце јуначко
 Страва испуњава?
 Та војак сте били — госино му тане!
 Моћи ћете ваљда стићи и *у рећи*!“
 Таке је речи зборио тихо
 Клатновић, звонар подмуклог духа.
 А господар певац мекога срца
 Ништа му друго на то не одврати,
 Већ баш ево ово:
 „Ох, ти, који знадеш мога срца тајну,
 Истина је сушта све што си ми каз'о,
 Као свето писмо — до последњег словца,
 Та ја добро знадем.
 Ал као што имам разлога да тајну,
 Што ме тол'ко тишти — не скривам у грудих,
 Ито тако имам врло важан разлог,
 Да је на дну срца дубоко сахраним.
 Шта би било, да ме ту затеку људи?
 Ил' ако ме Соса за то дрско дело
 Шопа преко уста?
 Па тек ако за то дозна моја жена,
 Мушкобана Марта?
 Ох ја најбеднији од свију створења,

Што су икад јарко угледали сунце,
 Кад ноћ није била ил' облачно!
 Така ми је душа, к'о дерегља мала,
 Што је бура баца и тамо и амо
 По Дунаву плавом,
 Ил' љуска од ора', што плива по брљи,
 Кад је деца баце...
 Ал' шта зборим? Напред, одважно и смело,
 Та моја ће бити победа за цело!
 Ох реци ми право, Клатновићу брале,
 Али само право, — тако био здраво! —
 Је-л' тако ил' није?
 Тако нек су срећни и унуци твоји,
 Као што ће искрен твој одговор бити!“
 А Клатновић на то искрено му рече:
 „Тако је, господар-певче!“
 „Е кад је баш тако, онда се не бојим.“
 С тим речма певац мекога срца
 Подиже бокал и опет га спусти.
 Само кад га ј' диг'о, беше пуна вина,
 А каја га спусти — одјекну празнина.
 Е тако су празни и џепови моји
 Сад, кад ово певам пун одушевљења
 У песничкој ватри.
 И за тим певац мекога срца
 Прикупи скуте свога дороца
 И јурну очајно као без душе:
 К'о канда га ко год изненада поли
 Вédром воде хладне. —
 Та очајна храброст камо-ли га носи?
 А камо ће него срамежљивој Соси.

О КНЕЗУ ЛАЗАРУ.

РАСПРАВЉА И. РУВАРАЦ.

(Наставак.)

IV.

У овом четвртом врло кратком одсеку изложићу, или правије само ћу поменути „добра дела“ кнеза Лазара.

Мајков, написавши, да се Лазар год. 1376. венчао на царство, продужује на страни 92. даље: „Године 1380. би на Аџону и даде хрисовуљу и т. д. Енгел, од кога је Мајков то дознао, не зна, које је године то било, већ просто каже (III. 338.): „Lazar besuchte auch selbst den Berg Athos“, као што и Рајић, извор Енгелов, пише (III. 25. и 26.): „Повѣствуется къ тому, яко и во святую гору Аџонскую поклонения ради ходилъ“ (кнез Лазар). Но где се то „повѣствује“? То се повествује и каже у српском Летопису последње редакције: „Съи же кнезь Лазаръ ходи въ иеросалимъ и къ светзю гору.“ Тако

пише у свима Летописима те последње редакције (в. Гласник I. 166; Гласник XI. 148.; Гласник LXIII. 47.) Но зар је кнезу Лазару било до путовања у та света места; и зар је он могао и мислити, да походи та света места?

Било, не било; могао, не могао мислити он на то — ал' ето тако пише, и зашто би се записало, да је кнез Лазар ходио у Јерусалим и у Свету Гору, да он није ходио ни тамо ни онамо? Кнез Лазар био је човек ретке побожности, па као такав доспео је он, да испуни своју давнашњу заветну жељу, и он је био у Јерусалиму и у Светој Гори. Чудим се само Рајићу, што помиње само „хожденије“ Лазарево у Свету Гору „поклонения ради“, а не помену „хожденије“ његово у Јерусалим, кад у Хиландарском Летопису, који је он за се г. 1758. преписао, пише:

„ХОДИ ОНЪ (кнез Лазар) къ Јерусалимъ и ко светую Горъ“ ?

Но шта је мени стало до тога, зашто Рајић није споменуо и „хожденије“ Лазарево у Јерусалим, кад знам, да кнез Лазар није ходио ни у Свету Гору а камо ли у Јерусалим.

У цароставнику или старом Летопису српске господе (в. Jagić Ein Beitrag zur Serb. Annalistik p. 86.) пише: „кнезь Лазаръ — инициже къ добродѣтел'ныхъ тѣпанѣи свѣдѣнъ ики се изколеніемъ прѣжде того бывшихъ царь и кралиць, иноуствѣзющѣихъ любѣ, старыхъ поунтае, иицихъ съ усрьдїемъ млазе, къ кротости см и истии простотѣ такоѣ, ико много именовати того кроткаго Дакѣда. На томъ бо видѣше се по Константи-изъ вьсака добродѣтель юже аще речеши и сицеѣкъ въ милостивни вьствѣ, ико не тѣюю въ своен земли иицихъ и трѣзвющѣихъ именовати хотѣше нь и до скетые Гори простырати се и даже до Јерусалима, къ всьмѣ именовани подобникъ см милостивомъ.“

Не могу не приметити, да г. Јагић место оно: „На томъ бо видѣше се по Константи-изъ вьсака добродѣтель“ није добро превео са: „In quo post Constantinum omnis quaecumque dixeris virtus effulsit.“ Летописац је имао на уму место оно на стр. 262. у животу Стефана деспота од Константина философа и с тога је требало оно „по Константину“ превести са: „secundum Constantinum.“

Но то је сасвим нузгредна ствар, а главно је то, да стари летописац каже само, да је милостива и податљива рука кнеза Лазара допирала, досизала, простирала се и до Свете Горе и дори до Јерусалима.

И из тога места у старом летопису истерао је састављач новог летописа српске господе, да је кнез Лазар ходио у Јерусалим и у Свету Гору — и тако на том злом разумевању последњег редактора српског летописа почива „хожденије“ Лазарево у Јерусалим и у Свету Гору.

Главна је задужбина кнеза Лазара манастир или ти Спасова црква Раваница. „вздвигохъ отъ основанїа монастырь въ славу светаго възнесенїа, мнѣ же въ ктиторїю“ — пише кнез Лазар у Раваничкој хрисовуљи од год. 6889—1380 81. Г. М. Валтровић доказује у „Старинару“ за год. 1885. св. 4-ој, да је хрисовуља та, која је печатана и описана у Летопису за год. 1847. књ. IV. и од које је фотографски снимак г. 1885. у Новом Саду издан, препис познијег времена а не оригинал, за који се досле држала.

Друга је задужбина кнеза Лазара световаведенска црква у ждрелу браничевском или манастир Горњак. „И създахъ црковь въ мѣствѣ рекомъ Ждрелъ браничевскоѣ — въ ние прѣхистые богородице светла светыхъ“ — каже кнез Лазар у хрисовуљи својој 1. Ав-

густа 1378. г. изданој, (в. у другом издању Шафариковог „избора југословенскихъ достопаменностиј“ на стр. 103.—105.); а српски патријарх Спиридон у потврдници својој од г. 6887.—1379., индикта II., месеца Маја 17. (в. на истом месту и стр. 105. ноту) каже, да се старац њир Григорије Синајит са својима калуђерима потрудио „о въздвиженни и създа-нии храма того и ннѣхъ кещехъ съ помоцию господина кнеза Лазара“. Но о том Григорију Синајиту на другом месту, а овде ми је приметити само, да помечуте обе листине нису ориџинали већ преписи из прошлог века.

3. Ако је веровати неком позном извештају, био би и светотројички манастир „Орешковица“ задужбина кнеза Лазара. Архимандрит истог манастира Сергије слао је г. 1583. у Русију калуђера Јањима поради милостије и у даном му листу „изкључалъ, што въ подкрѣпѣи горы куданни находится царска св. обитель называемая Олешковица, строе-ниѣ мученика князя Лазара (в. Спошенїа Росїи съ востокомъ I. стр. 128. и 132.). У Врднику манастиру има минеј, писан г. 7097.—1589. 3. Октобра у манастиру Орешковици, храму свете и живоначелне Троице повељеѣем игумна Јова, — и други минеј, писан у истом манастиру при игумну Стефану г. 7115.—1607. Шафарик (Geschichte der serb. Literatur p. 237.) помиње октојих Врднички, који је писан у манастиру Орешковици у Браничеву године 7121.—1613.

4. Кнез Лазар дао је и записао је манастиру Хиландару два села са засецима с тим, да се од манастира даје сваке године у болницу Хиландарску по 100 онгии (оуцунїа, оуцунѣа, — uncia) (в. Гласник XI. 138.; Леонид у описанију Хиландара стр. 78.). У свима преписима стоји, да је хрисовуља та писана г. 6888. индикта II., но године 6888. био је III. индикат а не II. Записана Хиландару села: Јелшаница ђурђа Ненишића и Јелшаница Градшлага Тепачије (у препису те хрисовуље, што ми је показао г. Љубомир Стојановић, чита се Јелшаница место Јелшаница) мислим да су била у Хвостну.

5. Кнез Лазар приложио је г. 6889.—1381. индикта IV. рушком манастиру св. Пантелејимона у Св. Гори цркву Спасову у Хвостну конмитрополије хвостанске (в. Гласник XXIV. 256.—258.).

6. Исте године и истог индикта потврдио је кнез Лазар, што је приложио истом рушком манастиру зет његов челник Муса са синовима својима Стефаном и Лазаром (в. Гласник књ. XXIV. 259.—260.).

7. „Монастыри въ клашкој земли иже помоцию блаженнаго родителѣа моего създаше се: храмъ преустроен Богородици на Тисменои и великако Дидонїа на водици“ — пише деспот Стефан у својој

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дер, козомор, котлокри, мишомор, мироков, рукоиш, сенокос, триоки, хлебождер, чорболок, шакоиш, Богољуб, добротвор, гласноша, ветрогона, водоваља, калогаж, костобоља, сенокоса, богоносац, грабносац, домородац, душогубац, костоловка, боготера, богородица, вукодржица, коњозобица, сокодржица. При тумачењу ових речи сложених прва реч стоји према другој као генитив објективан. 2.) Има ових композита, којима друга реч постоји и као самостална реч, али онда прва реч не саставља свога значења са другом речју, него заједно једна с другом значе име нечему, н. пр. *гороцвет**)

*) Ево да извадим једну песму из треће књиге народних песама од М. С. Милојевића, у којој долази реч *гороцвет*. Ова је песма из нахије призренске и гласи, како ју је прибележио г. Милојевић, овако:

Струк ружице црвене,
Под њу расте гороцвет,
Па говори гороцвет:
„Авај, мене што сам леп?
Још да имам мирис твој;
Бих се виша, савиша,
Момчадима за калпак,
Девојкама за косе,
Невестама у руке,
А женама у недра.“
Струк ружица румена,
Озгор расте на горе,
А по њоме гороцвет,
Струк ружице говори:
„Авај, мене до бога!
Какав имам мирис ја,
Још да имам лепоту
Како ти ми гороцвет,
Виша бих се виша,
Јунацима за калпак,
Девојкама за зулуф,
Невестама у руке,
А женама у недра,
Старим бабам под главе.“

Штета што је г. Милојевић ове песме доста аљкаво прибележио, што се језика тиче. Види се из предговора и из пишчевих примедба у књизи, да се мало пазило на језик, па за то и мислим да несу ни песме доста верно прибележене. Па онда кад ове песме, што их је г. Милојевић скупио, испоредимо са песмама из истих нахија, што их је скупио г. Јастребов, онда видимо, да се где где у језику не подударају, што је знак, да их је г. Милојевић аљкаво бележио. Г. Јастребов је погрешно, што је многе песме, што их је скупио, из својега зборника избацио с тога, што их је нашао већ штампане у г. Милојевића збирци. Нека г. Јастребов испореди добро своје песме у рукопису са песмама г. Милојевића, па ће јамачно наћи, да се које где у језику не подударају. Ја не ћу казати, да је г. Милојевић хотимице што мењао у песмама, него му је где што из аљкавости и неатоности при бележењу непотпуно испало. Иначе се песме г. Милојевића слажу са песмама г. Јастребова у главном по језику.

не значи *горски цвет*, него је име цвету, који се зове немачки *Frühlingsadonis*; *црвоишак* не значи писак црва, него народ јадан, сиротињу, која пишти као црв; *зимолест* не значи управо сваку биљку, у којој је зими лист, него значи одређену врсту биљке, те *зимолест* је име некој биљци. Кад испоредимо реч *историописац* са првим и другим правилом — а више правила за ове композите нема — онда видимо, да та реч не ваља, да је наказа, те да се не сме ни употребљавати у нашем језику. Не ваља пак за то, што друга реч у тој сложеној речи *писац* постоји и као засебна, самостална реч.

3.) *Чески*. У истом „Летопису“ пише се *чески* место *чешки*. Пред њ наставком мењају се грлена у непчана у српском језику као и у старом словенском језику, н. пр. *уловѣвскѣи срп. човечки, грѣвскѣи срп. грчки, божѣвскѣи срп. божански, мѣнишскѣи од мѣнишѣ, влашки од Влаха, сиромашки од сиромаша*. У чешком пак језику мењају се грлена у овом случају пред наставком њ у пискава, дакле: *уловѣвскѣи чешк. člověcky, грѣвскѣи чешк. hřesku, божѣвскѣи чешк. bosky, мѣнишскѣи чешк. mníšku*, дакле и од Чех *česky*. Чешки овај облик *česky* морао је ући у наш језик преко Чеха, као што се и данас говори у Граници облик *немецки*, који је од аудитора Чеха ушао у наш језик. Дакле ст. слов. *чешскѣи, срп. чешки, чешк. česky*.

4.) *Сујетан*. У истом „Летопису“ долази реч *сујетан*, која није српска, него стара словенска, *Суѣи* значи *vanus μάταιος, leer, nichtig, eitel, а соѣиета vanitas*, и те речи у српском језику нема, него су је унели књижевници у нашу књижевност. У старом словенском језику има још једна реч, која је по значењу сродна са овом и то је *тѣштѣ*, која значи *vanus*, па после и *vanus*. Тој речи одговара српска реч *ташт* и значи као и словенска *тѣштѣ празан*, н. пр. *на таште, на ште срца* — на празан стомак. Али код нас може значити *ташт* као у ст. словенском језику *vanus*, те ју ваља употребљавати место *сујетан*. Тако и *таштина* значи и *Eitelkeit*.

Тер се гизда, тер се дичи
Таштом славом од јунака
Вас у виду и у ричи
А у створу ништа пака.

Гунд. „Осман“.

Ах! чијем си се захвалила
Ташта људска охласти!
Све што више стереш крила,
Све ћеш пака ниже пасти.

Гунд. „Осман“.

Ж И Є Т А К.

ПИСМА ЂОРЂА МАГАРАШЕВИЂА ЈОВАНУ ХАЌИЂУ-СВЕТИЂУ.

VII.

У Н. Саду 11. Ноембра 1826.

Любезный брате!

Признаемъ, и безъ вашегъ обвиненія, да самъ кривъ, што вамъ на ваше последнѣ писмо јошть до садъ ништа ни самъ отговоріо. Ал' съ овимъ истимъ мое кривице признаніемъ надамъ се лакше получитьи опростенѣ. Докъ е вакація наша траяла, дотле, мыслимъ, да самъ отъ сваке дужности мое одрешенъ; ерь самъ сирѣчь отъ најглавнѣ, званія мога, ослобоженъ; пакъ зато лако заборавимъ и на оно, што не бы требало съ ума бацати, на дужности пріятельства, кое ни кадъ вакаціе свое немаю, и кадъ бы имати могле, я ий се заиста не бы опростити желіо, ерь су ми најслађе и најмилие. — Долазећи дакле у обычне мое послове, враћамъ се такођеръ радо къ исполнію пренебрежени пріятельству свойственны дужностей и наблюденію точномъ нѣовы права. —

Найпре вамъ јавити морамъ, да самъ за ова, пропавша два месеца често по околнымъ предѣлима путовао; мое сродне и пріятелѣ посѣтїо, и старао се *genio indulgere* тео. — То ми е добро чинило и здравлю верло пріял. Докъ самъ у Новом Саду, дотле ме све нешто тишти и мучи. Чась ни самъ быо онде, гди бы ми најнужднѣ было отићи; чась самъ се ту дуже задержао, нег' што бы зазорномъ оку завистника или пріятеля повольно было; чась што годъ рекао, и кога со тымъ неотице увредїо; чась се догоди то, чась оно; а кадъ човекъ све заедно скупи и разрачуни, много выше има причина срдитисе и лютити, нежели веселитисе, или баремъ быти равнодушнымъ. Како ти е пакъ све другоачіе, кадъ се одавде, изъ пустогъ овогъ мѣста, удалимъ! Свагди самъ добро дошао, свагди ми е повольно и добро. Ту сродникъ, овде пріятель и познаникъ гледи, да ми време мога кодъ нѣга бавлѣни весело и спокійно прође! Да и сами они, кои ме непознаю, кадъ се кажемъ, ко самъ и шта самъ, драговољно ме приимаю и познанство и любовь мою желе. Нећете ми дакле заръ опростити, ако високоумно и помыслимъ, да и я нешто на свету значимъ! Признаемъ, да е то слабость; али и исповѣдамъ, да е съ овима и оваковима прелестма лако на ту поклизнути, човеку слабому, кои башъ по све нежели быти у бурету Діогенъ! — — — Быо самъ и у Сербїи! Шта сте се тако укочели? — Быо самъ, да како! и то на

учтивѣише зактеванѣ Г. Ефрема Милошева Брата, и Оберкнеза у Шабцу. Онъ ме е моліо, да извадивши отъ Генералѣ Команде пасошъ доѣмъ у Шабацъ; то учинимъ и отъ нѣга, за добру плату (*hoc sub Rosa*) добьемъ два нѣгова сродника на науку, да ий сирѣчь нѣмачки научимъ. — Садъ имамъ нѣко понятїе о Сербљима и нѣовы Господари. Ту самъ гледао, гди се Сербљи ексецираю, выкаюћи: пола десно — пола лѣво, стой дррр добую, запоувѣдаю, вычу, пуцаю, и Богъ зна шта не чине; а Турцы на то ни писнути не смеду. Ако живъ будемъ, ийи љу опетъ о Ускрсу, и ако ми се усвиди, провести љу читаво време вакаціе будуще у Сербїи, путуюћи по сви страна и тражећи блага, ако гди сакривена има. Шта се смеѣте? — Слободно е и по ваздуху куле зидати! — — —

Тако самъ време мога отдохновенія провео. Ели, да е лепо? Али сада самъ опетъ овдѣ, у Н. Саду, у обычномъ теченію моме, бореѣисе и съ повольнима и неповольнима моима обстоятелствама. Овы последны, да има много выше, мыслимъ, да ніе нужда, напомяти. Но нѣова бы сила јча быти морала, да нема гдикогъ старогъ пріятеля, когъ помођу отбіясе отъ сердца, као таласъ отъ стѣне. — Желіо бы и васъ веѣ еданнутъ видити и загрлити. Видите, како самъ интересиртъ; ерь знамъ, да бы прїшествіемъ вашимъ моя душа свою опетъ половину добыла, кою разтрзаваю предмети мили и не мили! —

Изъ овогъ искреногъ изложенія знаѣете мое станиѣ персонално. Айде садъ да преѣмъ на друге предмете.

И самъ самъ се чудїо и сердїо, кадъ самъ у III. Части Лѣтоп. видїо прилоге, кое ни самъ ни видїо, да камо ли читао и као учредникъ у редъ ставїо. Зато самъ Розмировићу писао, да ми то выше никадъ не чини; ерь я свагда толико у Рукопису поплѣмъ, колико е доста за одну частицу отъ 10—12 табака највыше. А зашто бы една частица и веѣа быти морала, кадъ јоѣ свагда остае цѣна една, а Матицу скуплѣ (безъ ползе читателя, *quod plurimum est*) скуплѣ коштуе. У овой четвертой видимъ ніе ништа додавао; него ми е сада послао прилоге, прїспѣвше на Матицу Сербску, да ий я самъ, како знамъ, ранчирамъ. Но исповѣдити морамъ, да бы по момъ мнѣнію едва еданъ или другїй мѣсто у Лѣтописи по правды заслужити могао. Найпослѣ видїћу, како ће быти. — У III. Ч. отъ стране 81. до 96.

и у IV. отъ 39.—45. оригинали. поет. сочиненія есу ми послана изъ дальне землѣ. Мени се мысли у нѣма одвећь допадаю, ако и есть языкъ доста чуданъ и слаганъ рѣчи необычно. — Желиславъ е преводъ и то мой. — Я бы желію, кадъ бы се кои способный за то Сербльинъ нашао, да по томъ начину кратке повѣсти, изъ Исторіе Сербске позаймлѣне матеріе, спише и у Лѣтописъ ставля. Наши люди врло радо читаю любовне приповѣдке. Да ѣта е друго Аделаиду Досіееву, и Видаковића свега препоручило. њзыкъ заиста ніе, своіом граматическомъ совершеностію! —

За прву частицу 1827. добыо самъ изъ Карловаца Ср. Примѣчанія о Азбуки и Грамматіки Сербской, коя, као што ѣете видити, показую прилѣжно сматранъ, испитиванъ языка и логическо разсужденіе о томъ. Не бы никада погодили, отъ кога самъ то добыо. И я вамъ не ѣу пре казати, докъ найпре не читате. Немоите мыслити, да е сочинитель тога или мршавый или дебелый Директоръ. Они су господа, и за нѣи су ти послови трудни. —

Обявленіе о Пачића Сочиненіяма Пѣснословныма есть отъ Шафарика Нѣмачки, пакъ га е послѣ превео на она и Сербскій њзыкъ, Моя Игнатовићъ. Садъ можете судити, како оѣете. Мени се ни Нѣмачко недопада зато, што ніе на свомъ мѣсту. Пачића Муза заедно са Луромъ, была она каква му драго, незаслужуе она и Енкомиумъ! Ал' тако е, кадъ се оѣе штогодъ выше други людій!! —

Пишете ми, за Суму Милутиновића, и нѣгова Поетическа сочиненія. Зато вамъ хвала, но іоштъ бы много већа была, да ми ий пошлѣте, ал' за новце. Могло бы се после о нѣма штогодъ рећи у Смѣсицама нашимъ. Молимъ васъ дакле, да ми и о томъ човеку и нѣгови дѣли у первомъ вашемъ къ мени писму обширніе што назначите, кое бы се печатати могло за вѣдомость Сербскогъ народа, за кои се труди и отъ кога безъ сумнѣ помоћи у своима предпріятіяма ожидава. —

Зашт' ми дояко не посласте кою Оду, или оригиналу или преведену, или штогодъ друго за Лѣтописъ? Истина, да се Музе узтрчаваю отъ Ѳемиде, као што кажете; али я бы рекао, да опетъ Музе свогъ правогъ любимца, ни за любовь, ни отъ страха Ѳемиде, не ѣе да оставе. Она съ нѣме живе, съ нѣимъ се веселе, съ нѣимъ добро чине! — Вы стемъ напереникъ; благимъ млекомъ задоенъ, крѣпитесе и напредуйте, Граціе са собомъ међь народъ уводећи, да не рекнемо за вама оно, што смо већь сви единогласно рекли и пресудили, съ вама заедно, о нашемъ, давно већь уснувшемъ (non dormitat sed altum dormit!) Хорацию. Нѣгове се Музе, саде по

Фрушкой усамлѣне, шетаю, тужећи, гди имъ се любимацъ замарио, блудећи и тражећи вѣнце по голяма и опустошенима предѣлима, названима економическими, кои су му већь еданъ путь главе дошли были. Но то е право; ко се ни своимъ, ни туђимъ искуствомъ не да научити, треба да страда. Ели! тако ваша Ѳеміда вели. — Заключение отъ овогъ свега есть то: „Въ немже (ni fallor) звани есте, пребывайте! (такое стои у Св. писму.) Ово се на све насъ, наравно, може вознести.

Нашъ Zeichenmeister, Ніколићъ, труди се о умноженію кассе, школы градической принадлежѣной. Онъ е и ове вакаціе три оеатрална дао представленія на нѣну ползу и приличну сумму новаца скупио. Представляо пакъ Аделаиду Алпійску Пастырку, по Досітею, у три дѣиствія. Не треба да вамъ кажемъ, да е сочиненіе или Compilatio одвећь рѣва (кадъ е Zeichner могао добаръ быти Поета?); но то вамъ казати морамъ, да е Новосадскій Публикумъ съ нѣговимъ посломъ одвећь задоволянь быо, да е множество народа было, и да ни они, кои су два сата пре, нег' што е было време уречено, дошли, опетъ найзгоднѣя мѣста добыли нису; и да е трећій путь найвыше было. Tantus fuit hominum confluxus, furorque!

Пише ми Розмировићъ, да се Лѣтописъ слабо продае. Ако тако буде, жао ми е; не зато што е мой планъ со тымъ нарушава, већь да се потврди оно жалосно искусство, да Сербльи и найполезнѣя заведенія своя незнаю цѣнити. — Са сви страна настоявати вали, да се то непосведочи. Знамъ, да се свакомъ колача намѣсити не може; ал' се бояти, да не изиѣе каква на Лѣтописъ хука, као што е была изишла на Новине. Само нек' се неувде никакве у писаню Новости. Она Ода на Вука, и онако писана, много ѣе намъ штете учинити. —

Незнамъ, докле е Г. Исавловићъ са своимъ Лексикономъ дошао. Чуемъ, да е цѣло време свога у Будиму бавлѣня болестанъ быо. Мени се чини, да Литературы нашей съ овимъ посломъ своимъ ништа ползе принети; а нѣомъ ѣе знатну положити препону! —

Како стои са Тѣпографіомъ Будимскомъ и нѣнимъ правомъ? Каже ми Г. Шафарикъ, да му е Г. Копытаръ писао, да е Монополъ са свимъ укинуть. Сведу ли Бечки Тѣпографи Сербски печатати; и были нашъ Янковићъ печатати могао? или шта бы требало да о томъ ради? —

Оѣете ли се вы у Бечу дуго бавити? Естели ваше послове свршили? И оѣете ли овамо къ нама доћи? —

Желите и ново што знати? Господиновъ камердинеръ Михаило данасъ се вѣнчао са нѣкомъ Чаврговлѣвомъ дѣвкойкомъ, најлѣпшомъ заиста у Н. Саду! — Дворяни знаду добро избирати. —

Ранкина се сестра удае, и со тимъ отвора путъ нѣойи.

Здравъ самъ, и то и вама желимъ и Фраилы Дафны, којой се препоручемъ и поздравлямъ.

Вашъ старий
Магарашевићъ.

Р. С. Нисамъ за дуго писао; ал' самъ надокнадіо съ дугимъ овимъ писмомъ; и желимъ *visem pro vice*.

К О В Ч Е Ж И Ћ

Г Л А С Н И Ћ

(Српска академијска дружина „Зора“ у Бечу) издала је по решењу своје ванрение скупштине ово дана апел на народ, да се сви Срби без разлике вере лате скупљања народних умотворина. Из својих је средстава „Зора“ наменила двеста форинти као награду скупљачима те позивље све скупљаче, да скупљене умотворине пошљу њој а она ће их према вредности им оценити и наградити. — Ми смо још лане на челу 9. броју нашег листа нагласили нужду скупљања народних умотворина, те смо позвали Матицу Српску, да она буде у том послу руковођа, а сад само с радошћу можемо поздравити то, што је честита „Зора“ прегла, да у том послу предѣачи. Шат нам лена срећа даде, да се једаред стресе с нашег света немар те се позвани ревно и уердно одазову позиву „Зорину“!

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Стигле су дипломе за чланове „Матице Српске“. Лист је укусно израђен; слика приказује храм, над њим година оснивања, 1826., ниже је кошница, под њом св. Сава. Још су слике Саве Текелдије, Јована Хаџића, Доситија, Вука, Теодора Павловића и Јов. Суботића. У среди је место за име члана и за потпис часника.

— Нова књијжара Крајиновића и Суботића у Митровици издала је неки дан као првенче своје књијжаци о Филипу Вишњићу, а то у спомен подизању надгробног споменика том славном гуслару и песнику. Књијжаци је ту уредио Иван Иванић. Најпре је на шеснаест страна реч о Вишњићеву животу и песмама његовим па онда су саопштене ове песме: „Почетак буне на дахије“, „Бој на Салашу“, „Бој на Чокешини“ и „Бој на Мишару“. Напоследку је из „Србијанке“ Симе Милутиновића извађена „Дика слијепца“, што је у славу Вишњићу спевао стари наш Чубро Чојковић.

— Из нашег је листа у засебну књијгу прештампана приповетка младог нашег сарадника Милутина Јакшића под насловом „На странпутици“, која се завршава у данашњем броју.

— Из „Новог Београдског Дневника“ отштампана је реплика Михајила Валтровића на одговор Стеве Годоровића у ствари Кретићевих икона за Нишску цркву. Ова се Валтровићева реплика има узети као друга књијжаци расправе његове о „Православљу у данашњем црквеном живопису у Србији“. Један део полемике о Кретићевим сликама водио се лане и у нашем листу Ту их је најпре у два маха приказао Валтровић, после је Ђорђе Малетић казао своје замерке а Валтровић је на те за-

мерке укратко одговорио (в. 10., 31., 40. и 42. бр. „Стражилова“ за годину 1886.).

— М. Ђорђевић-Призренац јавља, да је дао у штампу с руског преведену приповетку из рускога сеоскога живота под насловом: „Машка Павловна“, која је била штампана у „Српском Забавнику“ 1884. године. Књијга ће изнећи 7—8 табака. Цена јој је 50 новч.

— Добили смо књијжаци: Ђорђе Магарашевић, српски књијжевник, оснивач и први уредник „Српскога Летописа“, написао Ђорђе Магарашевић, професор у Карловачкој гимназији. Књијжаци је та прештампана из Летописа Матице Српске. У њој је разговетно и пажљиво описан живот а особито рад неуморнога оснивача најстаријега књијжевнога органа у нас.

— У Загребским Narodnim Novinama излази у преводу: „Неспоразумак“, конач романа „Жене Петроградскога друштва“, што га је написао Владимир кнез Мешчерски. Забележили смо у своје време, да је у том листу изашао и други део тога великога романа. Преводилац је М. Ђорђевић-Призренац, писац „Слободарке“, „Четири божјије приповетке“ и т. д. Сад је прегео, да преведе и први део. Преводилац позива на претплату, па да изда цео роман у три књијге, по 1 фор. за књијгу. Књијга ће свака изнећи по 25 табака. Новци се шаљу преводиоцу у Београд.

— У 8. броју „Књијжевне смотре“ прештампана је из 27. броја нашег листа оцена Милана Савића на Харамбашећеве „Tugomilke“. „Књијевна smotra“ је сама баш хтела да донесе свој суд о тим песмама, но је, вели. у Савићевој оцени наишла на суд, с којим се у главном слаже. — У истом је броју оцењен и свршетак Нешковићеве расправе „Змај Јовановић као педагог“, што је изашао у 150. свесци Летописа Матице Српске. Оцена је та сведена на то, да је сва расправа не само лепо написана него је и врло занимљива па и поучна за сваког учитеља. Писац је, вели „Књијжевна smotra“, том расправом показао, да је свестрано и темељито своју ствар проучио и да се на висини педагошкога напретка налази.

— У Загребу ће се покренути нов илустрован лист „Dom i svijet“, који ће излазити накладом књијжаре Кугли и Дајча Уредник ће му бити Никола Кокотовић, који је „Balkan“ уређивао.

— У тако званом Literaturblatt-у Бечког листа „Neue Freie Presse“ од претпрошле недеље, 9. о. м., бр. 8255. има расправица о нашем Бранку Радичевићу. Под расправицу је потписан неки А. Нагеле. Живот Бранков кагда је тај Нагеле тек по чувењу написао, јер се из понечега види, да није баш најбоље о свему информисан. Тако му је Бранко учио гимназију у Карловцу (Karlowatz) а Стражилово је ту само „Waldchen“. Да би „карактерисао Бранка у правом не-

говом бићу,“ доноси „погдеокоје цвеће његове појезије у што вернијем преводу.“ Преведена је ту песмица „Слатка мисли“, па „Девојка на студенцу“, па „Молитва“ и најпосле оно „Песме моје, моја спрочади!“ За „Девојку на студенцу“ вели, да је „reizende kleine Idylle“ Бранко га наш у многом погледу подсећа живо на њиховог Хелтија, песника пролећа, чију је прерану смрт Ленауова сетна лира онако смишљено ожалила. Нарочито се, вели, то огледа у оним простим, спретним песмицама, у којима одјекују захвални осећаји Бранкова срца за чудеса, којима доброта божја природу тако бујно краси. Ту је онда згодно наведена Бранкова „Молитва“. У опште му је Бранко песник особене врсте и ма да већина његових песама тумачи оно силно чувство, које на душу човечију утиче, као пролеће на природу, ма да гласи, што их Бранко у својим песмама удешава, нису нови, то је ипак нежност њихова кадра очарати као миомир пролетњег цвећа, што проклија по ливадама и дубравама а сваке се године занавља.

— „Немања“ доноси у 2. броју свом на челу лик далматинског и истријског епископа Стефана витеза Кнежевића а уз лик и чланак о животу и раду тог заслужног црквеног поглавице.

— Радоје Рогановић на Цетињу написао је у стиховима „Ропство владике Данила у Зети почетком XVIII. вијека“, па хоће тај свој појемат да изда у књижици. Песма је посвећена књижици Црногорској Милени. Цена ће јој бити 34 новчића. Претплата се шаље или писцу или уредништву „Гласа Црногорца“ на Цетиње.

— Књижара Луке Јоцића и друга издала је ово дана прву књигу Граматике српскога језика, коју је за народне школе написао Симеун Коњевић. У првој тој књизи говори се о гласовима и речима.

— Како читамо у „Сарајевском листу“, наумила је штампарија Сарајевског немачког листа „Bosnische Post“, да изда целокупна дела песника Фра-Грге Мартића у дивот-издању. Дело ће изаћи у 20 свезака по шест штампаних табака. Прва свеска изаћиће за једно две три недеље, а остале ће сваких четрнаест дана једна за другом. Појединој свесци цена 30 новчића.

— Григорије Самаров, познати немачки писац т. зв. Zeitroman'a, написао је занимљив роман под насловом „Врхунац и понор“, у којем описује живот несретног баварског краља Лудвика II.

— У Угарској је године 1886. излазило 739 новина и то политичких 95, локалних 227, белетристичких 52, стручних 339, шаљивих 26. На мађарском језику изашло 513, на немачком 126, на хрватском 35, на српском 21, на румунском 18, на словачком 10 и т. д.

С М Е С И Ц Е.

(Податак из живота Косте Трифковића.) — Од Мише Димитријевића, писца чланака „Успомена на покојног пријатеља“, који су недавно у овоме листу излазили, добили смо ову белешку, односно додаток поменутичким чланцима:

САДРЖАЈ: На странпутици. (Свршетак.) — За дукат и цванцик. Згодица из сеоског живота у Србији. Из записника † Св. С. Убавкића. Саопштио Мил. С. Убавкић. — Сеоски чаканац. Друга песма. — О кнезу Лазару. (Наставак.) — Бранич српскога језика. — Листак. Писма Ђорђа Магаршевића Јовану Хацићу-Светићу. VII. — Ковчежић. Гласник. — Књижевне белешке. — Смесице.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на четврт год. — За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад. — За Србију прима претплату књижара В. Валожкића у Београду.

„У мојим чланцима, штампаним у вашем листу под насловом: „Успомена на покојног пријатеља“, а наиме у IV. чланку, штампаном у 11. броју „Стражилова“, има ово место: „Брод, на који је Коста ступио, авао се „Јовић“. Исти је брод тога пута путовао из Трета преко Кр-а и Цариграда у Одесу. Кад се исти из Одесе натраг враћао, сазрела је већ била у Кости мисао, да се ове беде . . . што пре ослободи,“ и мало даље ово: „У Цариграду му је испало за руком, да се брода опрости . . .“ По овоме би изгледало, да је Коста само један једини морски пут учинио, и да је у морској служби тек неколико недеља провео. А исти тај чланак завршује се у броју 12. овим речима: „Тако се покојни Коста опростио морског живота, у коме је три четврти године — од јесени 1862. до лета 1863. — у највећој стези и у најтежем раду провео;“ па и у почетку V. чл. у броју 13. стоји: „али су биле изгубљене две године: једна у наутици, а друга на броду.“ Ова последња два места стојала би са оним првим у некој противности. Међутим је ово последње истина, а пут, који се у горњој белешци спомиње, то је пут, што га је Трифковић случајно и први, а и последњи пут (дакле двапут) чинио, па је отуда пометњом она мала и више привидна несугласица изнишпа. У самим пак белешкама Костиним има о томе осим саопштенога још и ово забележено: „Свршив школу у Рједи отишао сам у Трет 19. септембра 1862. Сео на пароброд за Цариград 20. септембра 1862. у 2 сата по подне. Дошао у Цариград ујутру 26. септембра 1862. Истог дана после подне отишао на барк „Виче-Тоне“ под капетаном Џованом Верничем, очекујући барк „Јовић“. Пароброд за Цариград задржавао се у Кр-у 3 сата, а у Сири 4. — 8. септембра прешао на барк „Јовић“. — 24. октобра пошао из Цариграда за Одесу. — 2. децембра дошао у Одесу. — 1. јануара натраг у Цариград, дошао 12. — Кренуо се за Ливорно 14. јануара.“ Ова аутентична белешка разјасниће горњу несугласицу, зато би добро било, да ју саопштите“.

(И то ми је извина!) Француски романсеје Понсон ди Терај саопштавао је једаред у листу „Patrie“ сензациони неки роман, у којем је било ваздан убиства, самоубиства и т. д. Некако се деси, те не пошље рукописе на време. Шеф-редактор се поплани за свој подлистак, те брже боље телеграфиса писцу на запита, шта је. А овај телеграфски одговор: „Драги пријатељу! Смрћу једне особе из мога романа тако сам угучен, да сам сасвим неспособан за рад; молим дакле, да ми допустите, да емем осам дана бити у жалости“

(Кратак суд.) У петнаестом веку живио је на двору француског краља Луја XII. славни нидерландски композитор Ђоскен де Пре. Познаник његов један музичар, који је о себи мислио, да има бог зна каква композиторског дара, допесе Ђоскену једаред нову неку ораторију, па га замоли, да му каже свој суд о њој. Ђоскен је на први поглед приметно, да је рад скрив погрешан а познавао је још од преташтину тог шепртље. Не рече ни беде него узме са стола перо, па од речи „finis“, која је стајала на крају партитуре, избрише слог „nis“ те тако остане француска речица fi! којом Француз казује, да се згадио на што.